

Maksehäirete avaldamine

Juhend kehtestatakse isikuandmete kaitse seaduse § 33 lg 1 punkti 5 alusel¹

Kinnitatud 2.veebruari 2010. aastal

Muudetud 13. veebruaril 2013. aastal (täiendatud § 2, lisatud § 4, täiendatud § 6 ja 9)

Muudetud 23. augustil 2013. aastal (muudetud § 6)

Muudetud 11. oktoobril 2013. aastal (muudetud § 12)

Muudetud 1. detsembril 2015. aastal (täiendatud § 16)

Muudetud 17.05.2017. aastal (muudetud § 15)

§ 1. Juhise eesmärk

Tehingukäibe usaldusväärse huvides lubab [isikuandmete kaitse seadus](#) maksehäire- ehk võlaandmete avaldamist teistele isikutele ilma inimese enda nõusolekuta. Teiste isikute kaitset halbade tehingute tegemise eest loetakse kaalukamaks kui võlgniku eraelu kaitset. Siiski püüab seadus ära hoida ka võlgnike üleliigset kahjustamist.² Käesolev juhise selgitabki maksehäireandmete avaldamisega seotud õigusi ja kohustusi, mis tulenevad [isikuandmete kaitse seadusest](#).

Maksehäireandmeteks on teave selle kohta, kellel on kelle suhtes maksetähtaja ületanud võlg, kui suur see on, millal see tekkis ning mis liiki tehinguga on tegemist. Maksehäireandmeteks loetakse ka eraisikust võlglaste nime ja sünniaega, kui need andmed on avalikustatud inkassoteenust osutava ettevõtte kodulehel või mistahes juriidilise isiku võrgulehel võlglaste rubriigis.

Juhise on suunatud nii maksehäireandmete avaldajatele kui ka inimestele, kelle andmeid avaldatakse (võlgnikele) kui ka maksehäireandmete küsijatele-saajatele. Juhise ei puuduta juriidiliste isikute maksehäireandmete avaldamist. Juriidilistel isikutel ei ole eraelu ja seetõttu nende andmeid [isikuandmete kaitse seadus](#) ei kaitse.

§ 2. Millal võib maksehäireandmeid edastada ja millal avalikustada.

Õigus oma võlgniku maksehäireandmeid edastada ei tähenda andmete avalikustamist piiramatule arvule tuvastamata isikutele (internetis, ajalehes, ettevõtte teadetahvlil jne). Maksehäireandmete edastamine isiku nõusolekuta on lubatud isikuga sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu täitmise tagamiseks ja edastamisel peavad olema täidetud järgmised tingimused:

- andmete edastaja on tuvastanud andmete saaja isiku ja õigustatud huvi,
- andmete edastaja on kontrollinud edastatavate andmete õigsust,
- andmete edastaja on registreerinud andmeedastuse (säilitades teavet, kellele ja mida edastas)³,

1 [Isikuandmete kaitse seaduse](#) § 33 lõike 1 punkti 5 kohaselt annab Andmekaitse Inspektsioon soovituslikke juhiseid isikuandmete kaitse seaduse rakendamiseks.

2 [Isikuandmete kaitse seaduse](#) § 11 lg 6 ja 7, samuti §-d 19-23.

3 Vt [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 11 lg 6.

- lepingu rikkumisest on möödunud rohkem kui 30 päeva,
- kohustuse rikkumise lõppemisest on möödunud vähem kui kolm aastat, mis tähendab seda, et maksehäire võib maksehäireregistrisse edastada ja see võib seal üleval olla veel kolm aastat peale seda, kui võlanõue on täidetud.

Füüsilise isiku võla võib koos tema isikuandmetega avalikustada piiritlemata isikute ringile internetis juhul, kui inimene on selleks andnud nõuetekohase nõusoleku. Inimene võib selle nõusoleku igal ajal tagasi võtta. Kui inimene nõusoleku tagasi võtab, tuleb avalikustamine koheselt lõpetada. Seejärel on inimese võla kohta andmeid õigus avaldada üksnes õigustatud huvi omavatele isikutele (nõusoleku kohta vt täpsemalt §-s 6).

§ 3. Millal ei või maksehäireandmeid edastada.

Maksehäireandmete teistele isikutele edastamine ei ole lubatud:

- 1) delikaatsete isikuandmete (nt terviseandmete) osas,⁴
- 2) kui see ülemääraselt võlgniku kahjustab – näiteks ei või edastada andmeid, mis lepingu rikkumise seisukohast on ilmselt ebaolulised või asjassepuutumatud,
- 3) kui lepingu rikkumisest on möödunud vähem kui 30 päeva. Lühike viivitus võib tuleneda mõjuvatest põhjustest ning juhtumil, kui isik lepingurikkumise kohe heastab, oleks võimalik tagajärg, et teda võib kolme aasta jooksul lugeda ebausaldusväärseks lepingupooleks, ilmselgelt liiga ränk,
- 4) kui lepingu rikkumise lõppemisest (võlgnevuse likvideerimisest) on möödunud rohkem kui kolm aastat.⁵

§ 4. Millal on võlanõuded aegunud

Nõuete kohtu kaudu sissenõudmisel algab nõude aegumistähtaeg kohtuotsuse jõustumisest. Tulenevalt [tsiviilseadustiku üldosa seaduse](#) §-st 157 on jõustunud kohtuotsusega tunnustatud nõude aegumistähtaeg 10 aastat, mis algab kohtuotsuse jõustumisest või muu täitedokumendi väljaandmisest, kuid mitte enne nõude sissenõutavaks muutumist. Kui võlausaldaja ei kasuta oma õigust võlga kohtu kaudu välja nõuda, siis on Andmekaitse Inspektsioon võlanõude aegumise hindamisel lähtunud tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 146 lõikest 1, mille järgi on tehingust tuleneva nõude aegumistähtaeg kolm aastat. Sama paragrahvi lõike 4 kohaselt on nõuete aegumistähtaeg kümme aastat, kui kohustatud isik rikkus oma kohustusi tahtlikult.

Inspektsioon ei saa anda hinnangut, kas isikute võlanõuded võlausaldaja ees on tekkinud õiguspäraselt või kas isikud on kohustusi võlausaldaja ees rikkunud tahtlikult. Arvestades võimalusega, et kohustusi võib olla rikutud tahtlikult, lähtub inspektsioon täitmata kohustuste puhul 10-aastasest aegumistähtajast. Et mitte asetada kohustuse täitnud isikuid ebavõrdsesse olukorda (kuivõrd isikuandmete kaitse seaduse § 11 lg 7 punkt 4 lubab nõude täitmisest veel 3 aasta jooksul andmeid avaldada), lähtub inspektsioon olukorras, kus kohustus on täitmata kuid aegunud, proportsionaalsuse põhimõtet arvestava avaldamise maksimaalse tähtaja määramisel 13 aastast arvates nõude sissenõutavaks muutumisest. Antud seisukohta toetab ka Riigikohtu poolt 12.12.2011 tehtud [otsus nr 3-3-1-70-11](#).

4 Delikaatsete isikuandmete loetelu leiame [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 4 lõikest 2.

5 Vt [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 11 lg 7.

§ 5. Kellel on õigustatud huvi maksehäireandmete saamiseks?

Seadus seab õigustatud huvi nõude nii maksehäireandmete edastajale (ta peab tuvastama andmesaaja õigustatud huvi) kui ka andmete saajale (ta võib küsida andmeid üksnes õigustatud huvi korral). Õigustatud huvi maksehäireandmete saamiseks on isikul, kes väldib selle teadmise abil tehingu tegemist sellise isikuga, kes:

- 1) võib jääda oma kohustuste täitmisega hätta või
- 2) olla ebaaus.

Õigustatud huvi ei saa olla lihtsalt uudishimu ega ebatõenäoline viide tulevikutehingule. Õigustatud huvi peab tulenema andmete saaja usutavast ja konkreetsest seosest maksehäiretega inimesega – kas võimaliku laenupakkumise, võimaliku eluaseme üürileandmise, võimaliku äripartneri valimise või millegi muu konkreetse kaudu.

§ 6. Kes võib maksehäireandmeid edastada ja millal on vajalik inimese teavitamine?

Maksehäireandmete edastamist võib võlausaldajast ettevõtja korraldada kolmel viisil:

- 1) ise edastades oma võlgnike maksehäireandmeid (olles ise **vastutav töötleja**),
- 2) kasutades edastamiseks **volitatud töötlejat**, kes tegutseb vastutava töötleja ülesandel, tema juhiste alusel ja tema vastutusel, pakkudes vastutavale töötlejale eeskätt tehnilist teenust,
- 3) andes andmed üle teisele ettevõtjale, kelle tegevusalaks ongi maksehäireteabe müük oma nimel ja vastutusel ning kes on ise **vastutav töötleja**.⁶

Kui võlausaldaja, kes töötleb isikuandmeid IKS §14 lg 1 p 4 alusel, annab maksehäireandmed üle võlainfo müügi teenuse osutajale, kes on ise vastutav töötleja, siis sellise üleandmise peab inimesega sõlmitavas lepingus kokku leppima.⁷ Kui lepingu tekst edastamise kohta teavet ei sisalda, siis ei ole edastamine lubatav. Maksehäireinfo müüja ise tegutseb talle üleantud andmete osas [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 11 lg 6 alusel.

Lepingus sisalduvas teavituses ei saa sätestada umbmääraselt, et andmed edastatakse „kõikidele kolmandatele isikutele“ või „ettevõtte partneritele“. Kolmandad isikud, kellele andmeid võidakse esitada, tuleb kas lepingus endas üles loetleda või viidata, kus on võimalik tutvuda nende loeteluga.

Teavitusest peab selguma, millistele kolmandatele isikutele millisel eesmärgil andmed edastatakse. Tihti eksitakse sellega, et loetletakse järjest üles kõik eesmärgid ning seejärel kõik kolmandad isikud. Selline teavitus ei ole piisavalt selgelt määratletud ega võimalda inimesel saada adekvaatset ülevaadet sellest, kellele võib tema andmeid edastada.

§ 7. Maksehäireinfo müügi teenuse osutaja kohustused

Kui maksehäireinfo müügi teenuse osutaja tegutseb iseseisva vastutava töötlejana, siis ei saa ta ennast vabastada vastutusest õigustatud huvi tuvastamise ja andmete õigsuse eest. See on tema seadusest tulenev kohustus ning sellest ei saa vabaneda eraõiguslike lepingutega (tema ja andmete üleandja vahel).

6 **Vastutav töötleja** määrab andmete töötlemise (sh avalikustamise) eesmärgi, korra ja viisi. **Volitatud töötleja** töötleb andmeid vastutava töötleja nimel ning tema juhiste alusel. Vt [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 7.

7 Kuna IKS § 11 lg 6 sätestab võimaluse andmete avalikustamiseks, kuid inimene peab olema teadlik sellest, et lepingu teine pool nimetatud võimalust kasutab ja lepingu rikkumise korral andmed võlainfo müügi teenuse osutajale edastab.

§ 8. Kuidas vältida valeandmete edastamist?

Andmete õigsuse eest vastutab vastutav töötaja. Kui vastutavaks töötajaks on võlainfo müüja, peab ta lepingutega tagama, et talle maksehäireandmeid esitanud osapooled kannaksid piisavat võlaõiguslikku vastutust nende õigsuse eest (leppetrahvid jm).

§ 9. Võlgnikul on õigus teada, kellele tema andmeid edastati. Edastamiste logide säilitamistähtaeg.

Maksehäiretega inimesel on õigus teada, kellele ja milleks on tema andmeid edastatud. Seda õigust peab saama kasutada sama hõlpsalt kui on andmeedastuse teenus ise. Kui maksehäirepäringuid saab teha *online*'is, siis peab ka päringute kohta päringuid saama teha *online*'is.

Kui maksehäiretega inimene näeb lihtsalt nimekirja tema andmeid standardse põhjusega (nt *krediitvõimelisuse hindamine*) pärinud füüsilistest ja juriidilistest isikutest, siis oleks ebamõistlikult raskendatud ka järelkontroll. Nii oleks ühtlasi raskendatud inimese võimalus kasutada isikuandmete kaitse seaduse §-dega 21-23 tagatud õigusi.⁸ Samuti väheneks süüdlase suhtes tsiviil- ja väärteovastutuse kohaldamise tõenäosus.

Nagu eelnevalt öeldud, tuleb isikut teavitada konkreetsetest kolmandatest isikutest, kellele tema isikuandmeid on edastatud seetõttu, et see annab isikule paremad võimalused isikuandmete kaitse seaduse paragrahvides 21 ja 22 toodud kaebeõiguste realiseerimiseks. Kuna [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 42 näeb isikuandmete töötlemise nõuete rikkumise eest ette väärteokaristuse; ning karistusseadustiku alusel on väärtegu aegunud, kui selle toimepanemisest kuni selle kohta tehtud otsuse jõustumiseni on möödunud kaks aastat; siis tuleb isiku kohta kolmandale isikule tehtud andmeedastusi säilitada kaks aastat arvates andmeedastuse teostamise hetkest.

§ 10. Enda andmete vaatamine ei ole seotud pealesunnitud nõusolekuga

Õigus teada enda kohta kogutud andmeid tuleneb [isikuandmete kaitse seadusest](#) (§ 19). Piirangud selle õiguse kasutamisele saavad tulla samuti üksnes seadusest.⁹ Kui selle õiguse kasutamine on seotud eelneva kohustusega anda nõusolekuid enda andmete edasikasutamiseks, sealhulgas enda lülitamiseks kliendiandmebaasi ja reklaami saamiseks, siis on see ilmne seaduserikkumine.

§ 11. Õigustatud huvi tuvastamise eelkontrolli nõrkuse kompenseerimine

Kui eelkontroll maksehäireandmete saamise õigustatud huvi tuvastamiseks on nõrk (nt *ei nõuta täiendavaid dokumentaalseid tõendeid võlaõiguslike suhtesse astumise reaalse kavatsuse kohta*), siis tuleb seda kindlasti tasakaalustada kogumis teiste meetmetega:

- 1) andmete saaja isiku usaldusväärne tuvastamine,
- 2) arusaadav selgitus andmete saajale, et tal peab tutvumiseks olema õigustatud huvi,
- 3) andmete saajale võimaluse andmine õigustatud huvi olemasolu põhjendamiseks konkreetse isiku suhtes (*see ei saa olla üks ebakonkreetne standardfraas*),
- 4) andmete saajale selgesõnalise lepingulise kohustuse seadmine kasutada saadud andmeid üksnes eesmärgikohaselt (*krediitvõimelisuse hindamiseks*),

⁸ [Isikuandmete kaitse seaduse](#) § 21 annab inimesele õiguse nõuda tema andmete õigustamatu töötlemise lõpetamist, ebaõigete andmete parandamist. Paragrahv 22 annab õiguse pöörduda oma huvide kaitseks kohtusse või Andmekaitse Inspektsiooni. Paragrahv 23 annab õiguse nõuda kohtu kaudu hüvitust.

⁹ [Isikuandmete kaitse seaduse](#) § 20 annab piirangute loetelu ning kohustab nende rakendamise eest teavitama.

- 5) andmete saaja hoiatamine võlaõiguslikust vastutusest (nii maksehäireandmete edastaja ees kui maksehäiretega inimese ees) ning väärteovastutusest,
- 6) maksehäiretega inimese võimalus hõlpsalt teada saada, kes ja milleks on tema andmeid vaadanud.

§ 12. Nõude loovutamine ja inkassoteenused

Üldjuhul võib võlausaldaja võlaõigusseaduse alusel oma nõude sõltumata võlgniku nõusolekust loovutada lepingu alusel osaliselt või täielikult teisele isikule, andes üle ka oma õigusi tõendavad dokumendid.¹⁰ Niisuguse loovutamise korral astub senise võlausaldaja asemele uus võlausaldaja, kellel on samuti [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 11 lõike 6 alusel õigus maksehäireandmeid teistele isikutele edastada. See kohaldub ka inkassoettevõtjale, kes on omandanud täitmata võlakohustuse.

Kui inkassoettevõtja üksnes aitab võlausaldajal tema võlga kätte saada, siis töötleb inkassoettevõtja konkreetse võla ja võlgniku andmeid võlausaldajaga sõlmitud lepingu alusel selle lepingu täitmiseks. Kõnealusel juhul on inkassoettevõtja [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 7 lõike 3 kohaselt volitatud töötleja ja võlausaldaja jääb jätkuvalt andmete vastutavaks töötlejaks edasi, kuna nõude loovutamist ei toimu. Võlausaldajal on õigus vastutava töötlejana volitada inkassoettevõtjat muuhulgas isikuandmeid edastama [isikuandmete kaitse seaduse](#) § 11 lõikes 6 sätestatud eesmärgil.

§ 13. Krediidiasutuste klientide erisus

[Krediidiasutuste seaduse](#) § 88 lg 5¹ lubab krediidiasutusel kliendi kohustuse rikkumisega seotud isikuandmeid edastada, kui kohustuse rikkumise lõppemisest ei ole möödunud rohkem kui viis aastat. See kehtib krediidiasutusega samasse konsolideerimisgruppi kuuluvale finantseerimisasutusele ja teisele krediidiasutusele, kes vajab andmeid kliendi maksekohustuste täitmise ajaloo kohta krediidiriski kapitalinõuete arvutamiseks ja vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamiseks.

§ 14. Maksuvõla erisus

[Maksukorralduse seaduse](#) § 27 käsitleb avalike andmetena maksuvõlga suurust. Seda võib maksukohustuslase teadmata igäuhele, kes küsib, avaldada. Samas seaduses on reguleeritud rahaliste nõuete ja kohustuste lõppemise erinevad tingimused ja tähtajad.

§ 15. Lapse elatisvõla erisus

Teave, kas isikul on elatisevõlgnevus, ning selle olemasolu korral sissenõutava võla jäägi suurus on [täitemenetluse seadustiku](#) § 63 lg 1¹ järgi avalikult kättesaadav täitemenetlusregistrist.

§ 16. Juriidiliste isikute esindajate erisuses

Juriidilise isiku (äri- ja mittetulundusühingu, sihtasutuse, avalik-õigusliku juriidilise isiku) andmete töötlemist [isikuandmete kaitse seaduse](#) ei reguleeri. Kui nende kohta avaldatakse ebaõigeid maksehäireandmeid, võib nõuda kohtu kaudu avaldamise lõpetamist, ümberlükkamist, vabandamist ja hüvitamist.¹¹

¹⁰ Vt eeskätt [võlaõigusseaduse](#) §-d 164 ja 168.

¹¹ Vt [võlaõigusseaduse](#) 53. peatükk.

Juriidilised isikud tegutsevad vaid füüsiliste isikute (juhatuse liikmete) kaudu, kes teevad nende nimel tehinguid. Juhatuse liikmete nimede avaldamine juriidilise isiku maksehäireandmete osas on õigustatud, kui see aitab juriidilist isikut paremini tuvastada. Juriidilisel isikul kui seaduse alusel loodud abstraktsel moodustisel eraelu ei ole ja sellega seonduvad andmed, sh ka juhatuse liikmete nimed isikuandmete kaitse seaduse kaitsealasse ei kuulu, sest tegemist pole eraeluliste, vaid majandustegevusega seonduvate andmetega, mis on kõigile kättesaadavad äriregistris. Äriregistris andmete avaldamise eesmärgiks on tagada usaldusväärne tehingukäive. Võlglastest äriühingute andmete avaldamine on sarnase ja samuti õiguspärase eesmärgiga. Avaldaja peab arvestama oma riski ja vastutusega ebaõigete andmete avaldamise korral.

Juriidilise isiku võlgnevuse seostamisel juhatuse liikmega tuleb lähtuda siiski teatud tingimustest, mis on ära toodud Ringkonnakohtu otsuses nr [2-14-15038](#) ja Riigikohtu otsuses nr [3-2-1-67-10](#). Nimetatud otsustes on kohtud leidnud, et võlgnike kohustuse täitmise mõjutamisele suunatud tegevust iseenesest ei saa lugeda üldjuhul heade kommete vastaseks. Võla tasumisele sundimise eesmärgil on lubatud avalikustada juriidilise isiku võlg koos registrist nähtuvate juhatuse liikmete andmetega. Kuid võla tasumisele sundimise eesmärgil ei või avalikustada koos juriidilise isiku võlga endiste juhatuse liikmete nimesid, sest neil puudub võimalus võlgniku majandustegevust mõjutada.

Juhatuse liikme nime ei või avalikustada võlga seoses ka siis, kui avalikustajale on teada, et see isik tegelikult ei saa mõjutada võlgniku majandustegevust. Avalikustajal ei ole kehtivate juhatuse liikmete puhul kohustust hakata ise seda uurima, kes või kas tegelikult saab mõjutada. Aga kui avalikustajale on selline asjaolu teatatud, siis peab avalikustaja seda arvesse võtma. Samuti peab avalikustatav info olema tõene ja ei tohi eksitada. Teisiti öeldes ei tohi avaldatud infoga jätta muljet, et võlgu on juhatuse liige.

Võla tasumise eesmärgil on õigus avaldada võlgniku ja selle juhatuse liikmete kohta kohaseid väärtushinnanguid. Lubatud on näidata juriidilise isiku võlga koos seotud isikutega ka negatiivses kontekstis, mida saab käsitada ka avaliku häbistamisena, kui seejuures on järgitud sündsuse piire ega ole vastuollu mindud heade kommetega.

Üksnes asjaolust, et äriühing on kellelegi võlgu, ei järeldu iseenesest seda, et äriühingu juhatuse liikmed on ebakompetentsed või olnud pahatahtlikud. Ainuüksi maine kahjustamise eesmärk ei ole aktsepteeritav. Kui avalikustamise peamine eesmärk on kellegi maine kahjustamine, mitte võla kättesaamine, siis selline tegevus võib olla vastuolus heade kommetega.

§ 17. Korterivõlgade avaldamine

See juhised kohaldub ka võlgadele, mis korteriomanikul on korteriühistu ees. Seda, kuidas korteriühistud (samuti hooneühistud, korteriomanike ühisused) saavad oma liikmeskonna sees võlaandmed avaldada, käsitletakse „[Korterivõlglaste avaldamise juhises](#)“.